

Вартові золотих кучугур

Василь Чухліб

Хто в Арсеника найперший дружок? Звичайно, Іванко. Хати їхні через вулицю, одна на одну вікнами дивляться. Вранці визирне Арсеник у вікно і порадіє: Іванко також у вікно виглядає — виходь, мовляв.

Оно вже він біжить через дорогу, захеканий, вривається до Арсеника в кімнату.

— Ходімо скоріше, бо полетить!

— Хто? Куди?

— Павине око!

Арсеник не встиг нічого збагнути, як Іванко схопив його за руку й потягнув до свого двору. Провів до повітки, де були складені дрова, стояли порожні діжки.

— Дивися! — прошепотів. — Он, на стіні.

— А що там? Обруч висить.

— Та приглянься краще.

Арсеник придивився пильніше і побачив: на стіні, якраз посеред обруча, примостився великий рудувато-оранжевий метелик. На кожному крилі в нього було по голубому окові. Оце диво! Усякі метелики бачив Арсеник — у лузі, на городі, в полі, а такого — ні разу.

— Ну що? — торкнув його за плече Іванко.

— Красивий! — зітхнув Арсеник.

— Отож-то! — загордився Іванко. Такі метелики тільки в Африці живуть, та оце один — у мене. Павине око — так називається!

Цей Іванко завжди чимось подивує.

— А я на тік сьогодні йду. Зерно віяти! — поважно сказав Арсеник.

— Хм! А я хіба не йду? — відповів Іванко. — Мене мама теж бере.

Вони ще раз подивилися на метелика і розбіглися. Пора було на тік збиратися.

На колгоспному току — золоті гори пшениці, ячменю, гороху, тут гудуть усілякі машини, одні віють зерно, інші в комору його подають, у засіки. А вантажівки підвозять з поля зерно ще й іще. Жінки та дівчата-школярки зерно перелопачують, щоб підсихало скоріше. Арсеникові й Іванкові лопат не дісталося. Так вони пригорщами стали зерно на транспортер кидати — живу, рухливу стрічку, що простяглася від кучугури до комори. Їх помітив комірник Остап Захарович.

— Оце добре, що на поміч прийшли! — похвалив. — Бо у нас на току саме вартових не вистачає.

Арсеник та Іванко здивувалися. Які ж тут мають бути вартові? Є он сторож дід Матвій, сидить на лавочці біля воріт і дримає.

— Хіба не бачите крадіїв?

Хлоп'ята роззирнулися, та нікого не побачили.

— А он вони, літають! — засміявся комірник.

Арсеник та Іванко нарешті збагнули, про кого комірник каже. Від кучугури до кучугури перелітала згряя горобців. А голубам — так тим і літати вже було не під силу. От ледацюги, на готовеньке зазіхають!

— Акиш! — схопив Арсеник мітлу, що стояла під коморою.

А Йванко помчав на крадіїв, розмахуючи кашкетом.

Вони довго воювали з нальотниками, аж поки усіх не повідганяли.

— Тепер жодна зернина не пропаде з такими вартівниками! — усміхався дядько Микола — механік, що керує всіма машинами на току.

— Аякже, хліб — сила наша, і його оберігати треба, — додав Остап Захарович.

Арсеник заглянув: до току під'їхала знайома вантажівка, і помчав до неї.

— Це від татового комбайна зерно привезли? — запитав шофера Левка.

— Угадав — від нього. Твій тато так жнивує, що тільки встигай машину до комбайна підганяти.

А далі розмовляти було ніколи. Бо в жнива кожна хвилина дорога. Левко хутенько вивантажив зерно і знову помчав у поле. Оце б і Арсеник з ним поїхав, бо вже таки скучив за татом, відколи почалися жнива, рідко бачить його. А раніше тато все комбайна ремонтував. Давали йому нового — відмовився.

— Звикся я із своїм "Колосом", — розповідав якось увечері дідусеві. — Щоліта з ним жнивуємо, і він мене поки що не підводить.

— Еге ж, зерна стільки намолотили, що з нього чи не до Місяця гора паляниць була б, чи й вища! — згоджувався дідусь.

Арсеник уявляв ту гору і не міг уявити. Найвища гора у їхньому селі — Соколиха, так вона до хмар навіть не дістає...

— Арсенику, чого байдикуєш? — гукає Іванко.

Бач, знайшов собі ще одне діло — несе від колонки відерце, аж перехнябився. Це він добре придумав: спека ж он яка! Арсеник вхопився за дужку з іншого боку, й вони понесли відерце від кучугури до кучугури. Пригощали водицею прохолодною і тітку Гафію, і тітку Наталку, і дядька Миколу, й Остапа Захаровича, і дівчаток-школярок, і своїх мам.

— Ой і справні ж які! — казала тітка Гафія. — У кого тільки й повдавалися?

Іванкова й Арсеникова мами усміхалися на те з-під низько запнутих білих хустин.

— А чи не вморилися ці справні хлопці? — подивився на них комірник. — Може, перепочинете? Вишеньок подзьобайте, он які спілі біля комори.

Арсеник та Йванко вмент вибралися на стару вишню. Поглянули увсебіч — ну й краса!

Унизу — тік золотий, сонцем осяяний, далі, в долині — село, садками завітчане, а по той бік — зелена гора з лисиною на маківці.

— Отой ліс, що на горі Соколісі, мій тато посадив! — хвалився Іванко.

— А мій тато хліба он скільки намолотив! Що й на току не вміщається! — вів своєї Арсеник.

Вони смакували вишнями і перемовлялися.

— Іванку, дивись, чом це над Соколихою небо таке чорне? — проказав Арсеник.

— Може, тобі здалося, а може, хмара суне, — байдуже відповів Іванко. Він саме силкувався дістати гілку, рясно всипану найспілішими вишнями.

— Іванку, справді хмара! — придивився Арсеник. — Побігли до Остапа Захаровича! — І враз опинився під вишнею. Навіть не помітив, як рукав на сорочці розпанахав.

— Он там, над Соколихою! — захеканий підбіг до комірника, який писав щось у блокноті.

— Га? Що? Де? — спохопився комірник.

І в цю мить у небі гримнуло.

Остап Захарович заметушився, загукав щосили:

— Накривайте зерно! Хутчіше!

Люди кинулися до брезентів, що лежали під коморою. І Арсеник з Іванком учепірилися у край важкої полотнини, тягнули разом з усіма.

А хмара вже нависла над самим током — синя-синя. Налетів вітер, підняв краї покривал. Та їх швидко притиснули камінцями.

— Не промочиш! Не промочиш! — пританцьовували Арсеник з Іванком, взявшись за руки.

І тут уперіщив теплий дощ. Обмив запилюжені машини, залопотів по брезентах.

Після спеки дощ був приємний, і Арсеник з Іванком ладні були хтозна-скільки витанцьовувати під ним. Та повибігали з комори їхні мами:

— Ану ховайтеся! Мокрі, як хлющ!

У коморі було сухо, пахло зерном. Не тільки люди, а й горобці сюди повтікали, вицвірінькують на бантинах. Крізь прочинені двері видно шмат току, рябий від дощових бульбашок.

— Скидайте-но сорочки! — наказав дядько Остап. — Бо хтозна, коли сонце вигляне. А я вам зараз вдяганку знайду.

Мама знімала з Арсеника сорочку.

— Ой лишенько, а це що? — тільки тепер помітила, що рукав розірваний.

— Це я ненароком, мамо. Я ж поспішав, щоб повідомити про хмару.

— Так, ми поспішали! — додав Іванко. — Арсеник як шугонув з вишні, а я за ним.

— Ну, ви завжди заодно! — всміхнулася Арсеникова мама.

Тим часом Остап Захарович приніс зі своєї комірки старого моряцького бушлата.

— Грів мене цей бушлат на вахтах ой скільки разів, коли на кораблі я служив. А ви сьогодні, хлоп'ята, на току вахту несли, збіжжя оберігали, — казав комірник.

Він накинув бушлата на хлоп'ячі худенькі плечі. Арсеник просунув у рукав праву руку, Іванко — ліву.

— Якраз на вас прийшовся! — мовив дядько Остап і заціпнув блискучі гудзики з якорцями.

Так вони й сиділи в одному бушлаті — Арсеник і Йванко. І було їм тепло і затишно.